

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Sancti Gregorii Moralis Expositionis In Beatum Iob, Liber Trigesimus
Qvintvs. Et Vltimvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

S AN C T I G R E G O R I I
M O R A L I S E X P O S I T I O N I S
I N B E A T V M I O B,
L I B E R T R I G E S I M V S Q V I N T V S.
E T V L T I M V S.

C A P U T P R I M U M.

VIA iste ultimus hujus operis liber est, & locis difficilioribus pertractatis, minus obscura sunt quae supersunt: liber hunc indulgentius remissusque transcurrere. Velut emenso enim magno mari, jam litus cernimus, & intentionis nostrae vela deponentes, non eodem quo prius impetu ducimur: sed tamen adhuc ex impul-

sione pristini flatus imus. Quasi anxietatis nostrae ventus cecidit, sed tamen ejus vis jam seipsa tranquillior usque ad stationem nos littoris impellit. Igitur postquam fideli famulo Dominus Leviathan hostis ejus quam sit & fortis & callidus ostendit, dum vires illius subtiliter fraudesque patefecit, beatus Job ad utraque respondit, dicens.

CAP.
XLII.

Respondens autem Iob Domino, dixit, Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum, & quae ultra modum excederent scientiam meam. Audi, & ego loquar: interrogabo te, & responde mihi. Auditum auri audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo, & ago penitentiam in favilla & cinere. Postquam autem locutus est Dominus ad Iob verba haec, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Iob. Sumite ergo vobis septem tauros & septem arietes, & ite ad servum meum Iob, & offerite holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia. Neque enim locuti estis coram me rectum, sicut servus meus Iob. Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad Subites, & Sophar Naamathites, & fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus: & suscepit Dominus faciem Iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam Iob, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quaecumque fuerant Iob, duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universa sorores sua, & cuncti qui noverant eum prius: & comederunt cum eo panem in domo ejus. Et moverunt super eum caput, & consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam, & in aurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis Iob magis, quam principio ejus. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille jura boum, et mille asina. Et fuerunt ei septem filii, et tres filiae. Et vocavit nomen unius Diem, et nomen secunda Casiam, et nomen tertia Cornustibii. Non sunt autem inventa mulieres speciosae sicut filiae Iob, in universa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem post haec flagella Iob centum quadraginta annis: et vidit filios suos, et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex, et plenus dierum.

Quod omnis sapientia humana, sapientia divina comparata, insipientia est.

C A P U T I I.

SCIO quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.] Contra immanes quippe vires ejus intulit: [Scio quia omnia potes;] contra occultas vero machinationes illius subjunxit; [Et nulla te latet cogitatio.] Unde & mox Leviathan eidem exprobrat, dicens: [Quis est iste, qui celat consilium absque scientia?] Absque scientia enim Leviathan celat consilium; quia quamvis contra infirmitatem nostram multis fraudibus occultetur, protectoris tamen nostri sancta nobis inspiratione detegitur. Absque scientia celat consilium; quia licet tentatos lateat, latere tamen protectorem non potest tentatorum. Igitur audita fortitudine & calliditate diaboli, audita

S. Greg. Tom. I.

B etiam creatoris nostri potentia, quae & illum valenter reprimat, & nos misericorditer tegit, quosumus beate Job, ut quae de temetipso sentis, nobis minimè occultes. Sequitur: [Ideo insipienter locutus sum, & quae ultra modum excederent scientiam meam.] Omnis humana sapientia quantolibet acumine polleat, divinae sapientiae comparata, insipientia est. Omnia enim humana, quae justa, quae pulchra sunt, Dei justitiae & pulchritudini comparata, nec justa nec pulchra sunt, nec omnino sunt. Beatus itaque Job ea quae dixerat, sapienter se dixisse crederet, si verba superioris sapientiae non audiret. In cuius comparatione stultum est nostrum omne quod sapit. Et qui sapienter quidem locutus hominibus fuerat, divinas tamen sententias audiens, sapientius se cognoscit non esse sapientem. Hinc est quod Abraham inter verba Dominica nil se nisi pulverem vidit, dicens: Loquar ad Dominum meum, &

Gen. 18.

T t t

cum sim pulvis & cinis. Hinc est quod Moyſes omni Aegyptiorum ſapientiā inſtructus, ex quo loquentem Dominum audivit, impeditioris & tardioris linguæ ſe eſſe deprehendit, dicens: *Obſecro Domine, non ſum eloquens: ab heri enim & nudius tertius, ex quo locutus es ad ſervum tuum, impeditioris & tardioris lingua ſum.* Hinc eſt quod Eſaias poſtquam ſedentem Dominum ſuper ſolum excelſum atque elevatum vidit, poſtquam Seraphim duabus aliſ faciem, duabus velare pedes, & duabus volare conſpexit, poſtquam id quod eſt, Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus exercituum, alterum ad alterum clamare audivit, ad ſeipſum rediens, ait: *Vô mihi quia tacui, quoniam vir pollutus labiis ego ſum, & in medio populi pollutus labia habentis ego habito.* Moxque ipſam pollutionem unde cognoverat ſubdens, ait: *Et regem Dominum exercituum vidi oculis meis.* Hinc etiam Hieremias divina verba audiens, verba ſe non habere cognovit, dicens: *Aaa, Domine Deus, ecce nescio loqui; quia puer ego ſum.* Hinc Ezechiel loquens de quatuor animalibus, dicit: *Cum fieret vox ſupra firmamentum, quod erat ſupra caput eorum, ſtabant & ſubmittébant alas ſuas.* Quid enim per volatum animalium, niſi Evangelistarum atque doctorum ſublimitas designatur? Vel quid ſunt alas animalium, niſi ſanctorum contemplationes eos ad celeſtia ſublevantes? Sed cum ſit vox ſupra firmamentum, quod ſuper caput eorum eſt, ſtantes ſubmittunt alas ſuas: quia cum internam vocem ſuperne ſapientiæ audiunt, quaſi volatus ſui alas deponunt: quia videlicet ipſam veritatis altitudinem minus ſe contemplari poſſe cognoscunt. Ad vocem ergo deſuper venientem alas deponere, eſt cognita ſuperne potentia, virtutes proprias humiliare, & conſideratione creatoris nil de ſe aliud quam abjecta ſentire. Sancti itaque viri dum divinitatis * arcana audiunt, quanto magis contemplando proficiunt, tanto amplius deſpiciendo quod ſunt, aut nihil, aut prope nihil ſe eſſe cognoscunt. Reſpondeat ergo divinis ſermonibus beatus Job, & ſapienter proficiens, ſtultum ſe eſſe deprehendat, dicens: [*Inſipienter locutus ſum, & qua ultra modum excederent ſcientiam meam.*] Ecce tanto ſe amplius redarguit, quanto amplius proficit, & ſcientiam ſuam ultra modum exceſſiſe ſe credidit; quia in verbis Domini plus quam æſtimaverat, ſecreta ejus ſapientiæ agnovit. Sequitur.

Quod ſervi Dei ignorantiam ſuam proſtiteres, non arroganti ſibi quod nesciunt, ſed doceri à Deo volunt.

CAPUT III.

Audi, & ego loquar: interrogabo te, & responde mihi.] Audire noſtrum, eſt ſono aliunde venientem aurem aliò poſitam commodare. At contra Deo, cui nil extra eſt, audire propriè eſt, ſub ſemetipſo ſurgentia deſideria noſtra percipere. Ad Deum ergo, qui & tacitum corda cognoscit, loqui noſtrum, eſt non vocibus gutturis id quod ſentimus prode, ſed promptis ad illum deſideriis inhiare. Et quia ideo quiſque interrogat, ut diſcere valeat quod ignorat, homini Deum interrogare, eſt in conſpectu ejus nescientem ſe cognoscere. Reſpondere autem Dei, eſt eum qui ſe humiliter nescientem cognoverit, oculis inspirationibus erudire. Ait ergo beatus Job: [*Audi, & ego loquar.*] ac ſi diceret: Miſericorditer deſideria mea percipe, ut dum hac tua pietas percipiens adjuvat, ad te multipliciora conſurgant. Bona quippe vota quoties effectum percipiunt, multiplicantur. Unde *ſal. 16.* aliàs ſcriptum eſt: *Ego clamavi, quoniam exaudivi me.* Non enim ait: *Quia clamavi, exaudivi me;*

A ſed clamavi, quoniam exaudivi me. Qui enim loquens exaudivit fuerat, votis proficientibus exaudivit clamabat: [*Interrogabo te, & responde mihi.*] ac ſi diceret: Nescientem me ex tua ſcientia contemplatione cognosco. Interroganti igitur reſponde, id eſt, ſtultitiam propriam humiliter cognoscentem doce. Quia enim interrogaret ipſe ex deſiderio humilitatis, & Deum ſibi reſpondere quereret ex magiſterio aspirationis, verbis ſequentibus declarat. Interrogatum quippe ſe perhibuit, ſed nihil interrogando ſubjungit. Nam ſola de ſe humilia ſentiens, & quæ miſericorditer à Domino perceperit agnoſcens, protinus ſubdit.

B Quod ſanctus Job tantum ex percuffione profecerit, ut interna mentis oculo flagelli ſui uſitatem revelante Deo intellexerit.

CAPUT IV.

Aditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te.] His nimirum verbis aperte indicat, quia quanto viſus ſuperior eſt auditu, tanto diſſert ab eo quod priùs exitit, & hoc quod poſtmodum per flagella profecit. Et quia interno oculo veritatis lumen magis conſpexerat, humanitatis ſuæ tenebras dijudicans plus videbat. Unde & ſequitur.

Quod tunc utilis ſit reprehenſio, cum correſio ſequitur & poenitendo.

CAPUT V.

Idcirco ipſe me reprehendo.] Quanto enim quiſque ſe minus videt, tanto ſibi minus diſplicet; & quanto majoris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehendiſibilem ſe eſſe cognoscit. Cum enim intrinſecus ſublevatur per omne quod eſt, ad eam quam ſuper ſe conſpicit regulam congruere nititur. Et quia adhuc humana infirmitas prepedit, cernit quia ei ex non minima parte diſſentit; torumque ex ſe illi oneroſum eſt, quod internæ regulæ conveniens non eſt. Quam regulam beatus Job poſt flagella proficiens amplius ſuſpicit, & à ſemetipſo in magna ſui redargutione diſſentit, dicens: [*Idcirco ipſe me reprehendo.*] Sed quia nulla eſt cognitio reprehendiſionis, ſi non ſequantur etiam lamenta poenitudinis, rectè poſt reprehendiſionem ſubditur: [*Et ago poenitentiam in favilla & cinere.*] In favilla etenim & cinere poenitentiam agere, eſt contemplatà ſummâ eſſentiâ, nil aliud quam favillam ſe cineremque cognoscere. Unde & civitati reproba in Evangelio Dominus dicit: *Si in Tyro & Sidone facta fuiffent virtutes quæ facta ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egiſſent.* In cilicio quippe aſperitas & compunctio peccatorum, in cinere autem pulvis oſtenditur mortuorum. Et idcirco utrumque hoc adhiberi ad poenitentiam ſolet; ut in punitione cilicii cognoscamus quid per culpam fecimus, & in favilla cineris perpendamus quid per iudicium facti ſumus. Conſiderentur ergo in cilicio pungentia vitia, conſiderentur in cinere per mortis ſententiam ſubſequentis juſta pœna vitiorum. Quia enim poſt peccatum carnis contumeliæ ſurrexerunt, videat homo in aſperitate cilicii ſuperbiendo quid fecit, videat in cinere uſquequo peccando pervenit. Poſteſt quoque cilicio, ipſa per recordationem atque poenitentiam, dolorum punitione designari. Nam hoc quod ait beatus Job: [*Ipſe me reprehendo;*] quaſi quodam cilicio pungitur, dum in mente ſua aſperis redargutionum ſtimulis conſtricitur. In cinere autem agit poenitentiam; quia ex primo peccato, quid per juſtum iudicium factus ſit ſolerte attendit, dicens: [*Ago poenitentiam in favilla & cinere.*] ac ſi aperte dicat: De nullo auctoris mei dono

superbio; quia sumptus ex pulvere, per illatae mortis sententiam ad pulverem me redire cognosco. Auditis igitur cunctis sermonibus Job, cognitis etiam responsionibus amicorum, libet ad interni iudicis sententiam spectationem mentis nostrae convertere, eique dicere: Ecce Domine utrasque in conspectu tuo differentium partes audivimus, & Job quidem in hoc certamine virtutis suae facta revolvete, & amicos ejus contra eum cognovimus tuae justitiae gloriam defendere. Inter haec autem quid nostrae mens sentiat agnoscat. Neque enim possumus eorum nos dicta reprehendere, quos defensionem nostrae cognoscimus deservire. Sed ecce assistunt partes, expectant sententiam: profer ergo Domine ex invisibili regula subtilissimum tuae discretio- nis examen, & quis in contentione ista sit rectius locutus ostende. Sequitur.

*Quod ex Dei sententia verba amicorum Job repro-
bentur, ipsius vero Job responsio & patientia
prebatur.*

CAPUT VI.

Postquam autem locutus est Dominus verba haec ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job.

O Domine, iudicij tui sententia indicat, quantum a luce tuae rectitudinis capitas nostra discordat. Ecce te iudice beatum Job victorem esse cognoscimus, quem in te peccasse loquendo credebamus. Te iudice additi sunt, qui beati Job se merita transcendere pro te loquendo crediderunt. Quia igitur ex divina sententia quid de partibus aestimemus agnovimus, nunc ejusdem sententiae paulo subtilius verba persequemur. Quomodo enim superius beatus Job reprehenditur, si in comparatione ejus rectitudinis amici illius nequaquam coram Domino locuti rectum memoratur?

An adhuc illa de eo sententia confirmatur, qua antiquo hosti dicitur: *Vidisti servum meum Job, quod non sit ei similis super terram?* Sed quid est hoc, quod & laudatur hosti, & in seipso reprehenditur: in seipso autem reprehenditur, & tamen amicis loquentibus antefertur: nisi quod sanctus vir cunctos meritum suorum virtute transcendit, sed eo ipso quod homo fuit, ante Dei oculos sine reprehensione esse non potuit? In sancto quippe homine in hac interim vita

commorante, divini examinis regula habet adhuc quod iudicet, quamvis jam ex comparatione ceterorum hominum habeat quod laudet. Beatus igitur Job pro culpa se credit, & non pro gratia, flagellari: refecari in se aestimavit vitia, non autem merita augeri. Et in eo reprehenditur, quod intentionem flagelli fuisse aliam suspicatur, & tamen amicis resistentibus interni iudicij definitione prelatum est. Unde aperte colligitur quantum iustitia fuerit in eo quod contra amicorum verba innocentiam suae operationis adstruxit, qui divino iudicio etiam ipsi ejusdem divini iudicij defensoribus antefertur. In exordio autem libri hujus agnovimus, quia de illo satan Domino dixerat: *Mitte manum tuam, & tange eum, & vide si non in faciem benedicat tibi.* Ad quam petitionem beatus Job damnis, orbitate, vulneribus, & verborum scandalis tangi permittitur: quia videlicet certus, qui eum laudaverat, exitit quod nequaquam juxta assertionem diaboli sanctus vir in maledictionis culpam laberetur. Sicut ergo & superius diximus, quisquis beatum Job in locutione sua aestimat post flagella peccasse, aperte Dominum iudicat in sua assertionem errasse. Et quamvis Dominus ad diabolum loquens, bona illius praesentia praetulit, non autem ejus perseverantiam spondit: sciendum tamen est, quia nequaquam ejus iustitiam permittendo tentatori praetulisset, si eum iustum in tentatione persistere non posse praevideret. Permissio ita-

S. Greg. Tom. I.

A que divinitus in ejus tentatione diabolo, quisquis eum in tentatione succubuisse existimat, ignorantiam permittentis accusat. Approbemus igitur in dictis suis veraciter Job, ne Deum in sua providentia nequiter accusemus. Et quidem quantum ad humana iudicia in verbis suis amici ejus multa illo rectius dixisse crederentur, sed veritas aliam ex occulto regulam proferens, ait: *[Non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job.]* Coram me, ait, id est intus, ubi saepe multorum vita displicet, quae etiam foris hominibus placet. Unde caute nimis in laudem justorum conjugum dictum est: *Erant iusti ambo ante Deum.* Non enim secunda laus est, iustos ante homines apparere. Saepem enim humana sententia velut in Deo magnum quempiam approbat; sed hunc omnipotens Deus, qui quasi ex se approbatur, ignorat. Hinc est enim, quod Psalmista vigilanter exorat, dicens: *Dirige in conspectu tuo viam meam.* Nimirum, quia plerumque in conspectu hominum recta via creditur etiam, quae a veritatis itinere depravatur. Et notandum, quod non dicitur: Non estis locuti coram me rectum sicut Job; sed, sicut servus meus Job: ut videlicet interpositione servitutis, dum eum quasi sub quadam peculiaritate commemorat, cuncta quae in defensione sua dixerat, quia non contumacia superbia, sed humili veritate dixerit, ostendat. Sed quia iustus est & misericors Deus, amicos ejus & per iustitiam discretè redarguit, & per misericordiam benignè convertit. Nam sequitur.

C *Quod haeretici ad catholicam Ecclesiam redeuntes per humilitatem confessionis & poenitentiae, sancti Spiritus gratiam orantibus orthodoxis accipiant: nec sit aliquis extra communionem Ecclesiae indulgentia locus.*

CAPUT VII.

Mitte vobis septem tauros & septem arietes, & ita ad servum meum Job, & offerite holocaustum pro vobis. Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia. Ecce iustus & misericors Deus nec culpas sine increpatione deserit, nec reatum sine conversione derelinquit. Quia enim internus est medicus, primo putredinem vulneris innouit, & post remedia conseruenda salutis indicavit. Quia autem saepe jam diximus, quod amici beati Job haeticorum speciem teneant, qui Deum dum defendere nituntur, offendunt, quoniam in dictis suis veritati rebelles sunt, cui famulari se in falsa assertionem suspicantur; omnipotens Deus saepe illos corpori sanctae Ecclesiae per cognitionem veritatis inviscerat: bene ipsa quoque eorum conversio, quae saepe misericorditer agitur, per hanc veniam, quam amici Job percipiunt, designatur. Notandum vero magnopere est, quod conversionis suae sacrificium Domino non per se, sed per Job jubentur offerre. Nimirum haeretici cum ab errore redeunt, erga se iram Domini suo per se oblato sacrificio placare nequaquam possunt, nisi ad catholicam Ecclesiam, quam beatus Job significat, convertantur; ut salutem suam ejus precibus obtineant, cujus fidem perversis assertionibus impugnabant. Ait enim: *[Job servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia.]* Ac si aperte haeticis dicat: Sacrificia vestra non accipio, petitionum vestrarum verba non audio, nisi per intercessionem illius, cujus professionis verba de me veraciter agnosco. Et vos quidem tauros atque arietes ad exhibenda sacrificia conversionis vestrae deducite, sed a me salutem vestram per catholicam Ecclesiam, quam diligo, postulate. Ipsi enim volo dimittere id quod mihi in ipsa deliquistis, ut haec vestram incolumitatem obtineat, quae ex vestro languore laborabat. Sola quippe est per quam

T t t ij

6. sacrificium Dominus libenter accipiat, sola quæ pro
 24. 9. 1. errantibus fiducialiter intercedat. Unde etiam de
 c. quia hæc/le agni hostia Dominus præcepit, dicens: *In una domo
 Exod. comedetur, nec effertis de carnibus ejus foras.* In una
 128 namque domo agnus comeditur; quia in una catho-
 Matt. 7. lica Ecclesia vera hostia Redemptoris immolatur.
 a De cujus carnibus divina lex offerri foras prohibet;
 Matt. 20. 6 quia dari sanctum canibus verat. Sola est in qua opus
 bonum fructuosè peragitur, unde & mercedem denarij
 non nisi qui intra vineam laboraverant, acceperunt.
 Gen. 7. d Sola est quæ intra se positos valida charitatis
 compage custodit. Unde & aqua diluvij arcam quidem
 ad sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam
 invenit, extinxit. Sola est in qua superna mysteria
 veraciter contemplerur. Unde & ad Moysen Dominus dicit:
 Exod. 33. *E si locus apud me, & stabis supra petram.*
 d Et paulò post: *Tollam manum meam, & videbis posteriora mea.*
 Ibid. Quia enim ex sola catholica Ecclesia veritas
 conspicitur, apud se esse locum Dominus perhibet de
 quo videatur. In petra Moyses ponitur, ut Dei speciem
 contempletur: quia nisi quis fidei soliditatem tenuerit,
 divinam præsentiam non cognoscit. De qua soliditate
 Dominus dicit: *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam
 Matt. 16. meam.* Quid est ergo hoc loco dicere ad amicos Job:
 d *[Ite ad Job,] nisi petram ascendite? Quid est, [Faciem
 ejus pro vobis suscipiam, ut non vobis imputetur
 Exod. 33. stultitia,] nisi id quod illic dicitur: Posteriora mea
 d videbis? id est, ejus quæ postmodum futura est,
 mysteria incarnationis intelliges. Hæretici autem pro
 eo quòd in petra stare contempnunt, transcurrentis
 Domini posteriora non aspiciunt: quia extra Ecclesiam
 positi, incarnationis ejus sicut sunt mysteria non
 agnoscunt. Sicut autem & superius diximus, per tauros
 cervix superbix, per arietes verò ducatus exprimitur,
 qui ab hæreticis persuasus plebibus, quasi seductis
 gregibus agitur. De hæreticis namque superbientibus
 dicitur, qui infirmorum mentes malè suadendo
 corrumpunt: *Consilium taurorum inter vacas populorum.*
 Psal. 67. Et quia sequentes, se populos velut greges
 trahunt, arietes aliquando nominantur. Gregem
 scilicet arietes ducunt. Unde per increpationem
 Hieremias ait: *Principes tui velut arietes.*
 Thren. 1. Quia igitur hæretici cum ad sanctam
 b Ecclesiam redeunt, superbix elationem deserunt,
 & nequaquam jam quasi sequentes greges, populorum
 caneos ad interitum ducunt, amici beati Job offerre
 tauros & arietes jubentur. Tauros enim & arietes
 offerre in sacrificio, est superbum ducatum conversionis
 humilitate macrare, ut edomata cervix superbix,
 discant obediendo sequi, qui dum docendo præire
 conabantur. Rectè quoque eorum hæc superbia septem
 sacrificiis expiatur: quia hæretici ad Ecclesiam
 revertentes, per humilitatis hostiam dona Spiritus
 gratiæ septiformis accipiunt: ut qui elationis suæ
 vetustate tabuerant, novitate gratiæ reformentur.
 Septenarius autem numerus apud sapientes hujus
 sæculi quadam sua habetur ratione perfectus,
 quòd ex primo pari & ex primo impari consummatur.
 Primus enim impar ternarius est, primusque par
 quaternarius. Ex quibus duobus septenarius constat,
 qui eisdem partibus suis multiplicatus in duodenarium
 surgit. Nam sive tres per quatuor, seu quatuor per
 tres ducimus, ad duodenarium pervenimus. Sed nos
 quia à superno munere veritatis prædicamenta
 percipimus, hæc fixa scientiæ altitudine despiciendo
 calcamus: hoc proculdubio inconcussa fide retinentes,
 quia quos Spiritus gratiæ septiformis repleverit,
 perficit, eisque non solum Trinitatis notitiam, sed
 etiam virtutum quatuor, id est, prudentiæ, temperantiæ,
 fortitudinis, atque justitiæ operationem præbet.
 Qui in ipsis quoque quos ingreditur, suis quodammodo
 partibus augetur, dum & per Trinitatis notitiam
 quatuor virtutum actio accipitur, & per operatio-*

A nem virtutum quatuor usque ad manifestam Trinitatis speciem pervenitur. Et apud nos ergo septenarius perfectus est, sed longè dissimiliter; quia plenè & non inaniter in duodenarium surgit; quia & per fidem opera, & rursum per opera perficitur fides. Sancti quoque Apostoli gratiæ septiformis Spiritu implendi, duodecim sunt electi. In quatuor enim mundi partibus Trinitatem, quæ Deus est, innotescere mittebantur. Duodecim ergo electi sunt ut etiam ex ipsius numeri ratione causa claresceret, quòd per quatuor infima, tria summa prædicarent. Sive itaque hæc, seu alia qualibet fortasse ratione, in scriptura tamen sacra septenario numero aliquando secura requies æternitatis, aliquando universitas præsentis hujus temporis, aliquando autem sanctæ Ecclesiæ universitas designatur. Septenario quippe numero perfectio æternitatis innuitur, cum dies septimus in requiem Domini sanctificatus vocatur. Cui jam vespera inesse non dicitur: quia æternæ beatitudinis requies nullo termino coarctatur. Hinc est etiam, quòd lege data dies septimus feriatus esse præcipitur, ut æterna per illum requies designetur. Hinc est, quòd in annorum curriculo septenarius numerus septies multiplicatus, monade addita ad quinquagenarium ducitur, ut perpetuam beatitudinem signans Jubilæi sacratissima requies observetur. Hinc est, quòd resurgens Dominus & frequenter apparens, ultimo jam convivio cum septem discipulis comeditur describitur: quia hi qui in illo nunc perfecti sunt, æterna per illum refectione satiantur. Rursum per septenarium numerum hæc universitas temporalitatis accipitur. Hinc est enim, quòd per septem dies hoc totum vitæ præsentis tempus evoluitur. Hinc est, quòd in typo sanctæ Ecclesiæ, quæ omni tempore hunc mundum prædicando circuit, Arca Domini tubis clangentibus muros Hierico diebus septem circumacta confregit. Hinc Propheta ait: *Septies in die laudem dixi tibi.* Quod ipse rursum pro toto atque universo suæ deprecationis tempore se dixisse significans, ait: *Semper laus ejus in ore meo.* Quòd verò per septenarium numerum præsentis vitæ universitas designatur, tunc magis ostenditur, cum post eum quoque etiam octonarius subinfertur. Septenarium quippe cum adhuc alius sequitur, ex ipso ejus augmento exprimitur, quòd finienda temporalitas æternitate concludatur. Hinc est enim quòd Salomon admonet, dicens: *Da partes septem, nec non & octo.* Per septenarium quippe numerum, hoc quòd septem diebus agitur, præsens tempus expressit: per octonarium verò vitam perpetuam designavit, quam sua nobis Dominus resurrectione patefecit. Dominico scilicet die resurrexit, qui dum diem septimum, id est, sabbatum sequitur, à conditione octavus invenitur. Bene autem dicitur: *Da partes septem, nec non & octo: quia ignoras quid mali futurum sit super terram.* Ac si apertè diceretur: Sic dispensa temporalia, ut appetere non obliviscaris æterna. Oportet namque ut in posterum bene agendo provideas, qui de venturo judicio quanta tribulatio sequatur ignoras. Hinc est quòd quindecim gradibus templum ascenditur, ut ex ipsa ejus ascensione discatur, quatenus per septem & octo, & temporalis sollicitudine dispensetur actio, & providè mansio æterna requiratur. Hinc est etiam, quòd dum monas in denarium surgit, centum quinquaginta Psalms Propheta cecinit. Propter hunc septenarium numerum temporalia, octonarium verò æterna signantem, super centum viginti fideles in cœnaculo residentes Spiritus sanctus effusus est. Per septem quippe & octo quindecim componuntur, & si ab uno usque ad quindecim numerando paulatim per incrementa consurgimus, usque ad centesimum & vigesimum numerum pervenimus. Qua

Gregorius
 IIII
 Tom

scilicet effusione Spiritus sancti didicerunt, ut & temporalia tolerando transirent, & aeterna inhiantenter appetere. Rursum septenario numero sanctae Ecclesiae universitas designatur. Unde Joannes in Apocalypsi septem Ecclesias scribit: sed per eas quid aliud quam universalem Ecclesiam intelligi voluit? Quae nimirum universalis Ecclesia, ut plena septiformis gratiae Spiritu signaretur, Eliseus super puerum mortuum septies oscitasse describitur. Super extinctum quippe populum Dominus veniens; quasi septies oscitavit, quia ei dona Spiritus septiformis gratiae misericorditer tribuit. Quia igitur saepe septenario numero sanctae Ecclesiae universitas figuratur, veniant ad beatum Job amici illius, & iustum divinitus offerant holocaustum. Sed vigilanter omnino septenarii numeri arcana custodiant; ut videlicet hi qui extra sunt positi, prius se universitati sanctae Ecclesiae miscant, & tunc demum veniam de reatu pristinae elationis exquirant. Pro culpa sua septem sacrificia offerant: quia reatus sui ablutionem non accipiunt, nisi gratiae septiformis Spiritu universali paci, a qua excissi fuerant, aggregentur. Dicitur igitur: [Sumite vobis septem tauros & septem arietes, & ite ad servum meum Iob, & offerite holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia.] ac si hereticis redeuntibus aperte diceretur: Universali vos Ecclesiae per humilitatem penitentiae jungite, atque eam, qua per vosmetipsos digni non estis, veniam ejus a me precibus obtinete: qui cum per hanc veraciter sapere discitis, prioris apud me vestrae sapientiae stultitiam delectis. Sequitur: [Neque enim locuti estis coram me rectum, sicut servus meus Iob.] Hac paulo ante jam Dominus protulit, & tamen haec eadem iterando subjungit. Quid est hoc, nisi quoddam sententiam, quam semel iudicando dixerat, iterum replicando confirmat: atque ut manifestius beati Job iustitia, amicorumque ejus iniustitia demonstraretur, ejus laus, illorumque reprehensio iterata voce depremitur; ut replicata foris appareant, quam fixa intus habeantur. Namque cum rex Aegypti metuenda venturae famis tempora sub bouum spicarumque specie gemina visione cognovisset, voce sancti interpretis audivit: *Quod vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est.* Qua ex re aperte colligitur, quia quidquid in eloquio divino repetitur, robustius confirmatur. Sed quia quid iudex decrevit audivimus, additi quoque quid faciant, audiamus. Sequitur: [Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad Subites, & Sophar Naamathites, & fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus: & suscepit Dominus faciem Iob.] Horum interpretationem nominum ideo reticemus, quia in huius operis exordio de ea nos latius disseruisse meminimus. Intuendum vero est, quia ita caute, sicut praedictum fuerat, ordo acceptae veniae custoditur, ut in sacrificiis Dominus non illorum, sed beati Job faciem suscepisse referatur. Sed quia quisquis pro aliis intercedere nititur, sibi potius ex ipsa charitate suffragatur, recte subjungitur: [Dominus quoque conversus est ad penitentiam Iob, cum oraret pro amicis suis.] Jam enim superius pro amicis suis exauditus ostenditur, cum factum quod praediximus, memoratur: [Fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus; & suscepit Dominus faciem Iob.] Sed cum protinus subinfertur: [Dominus quoque conversus est ad penitentiam Iob, cum oraret pro amicis suis.] aperte ostenditur, quia etiam pro semetipso penitens tanto citius exaudiri meruit, quanto devotè pro aliis intercessit. Plus enim pro se valere preces suas efficit, qui has & pro aliis impendit. Libentius quippe sacrificium orationis accipitur, quod in conspectu misericordis iudicis,

A proximi dilectione conditur. Quod tunc veraciter quisque cumulat, si hoc etiam pro adversariis impendat. Hinc est enim, quod magistra Veritas dicit: *Orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Luc. 6. d. Hinc rursus ait: *Cum stabis ad orandum, dimitte si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vesper qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.* Quantum verò pro se obtinuit, qui pro aliis intervenit, illico demonstratur, cum subditur.

Quod in regno Dei simplex sit adhuc sola Sanctorum.

CAPUT VIII.

A Ddidit Dominus omnia quaecumque fuerant Iob, *implicia.* Cuncta quae amiserat, duplicia recepit; quia per pietatem benigni iudicis tentationis nostrae dispendium vincunt suffragia consolationum. Minus autem tentat probatio, quam remuneratio consolatur: ut ex retributionis merito leve fuisse quod toleravit, agnoscat, qui ex ^{per-}secutionis pondere grave se aliquid tolerare ^{percuss-}cabat. Unde afflictus quoque Judae dicitur: *Ad punitum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.* Aliquando verò juxta afflictionis pondus disponitur mensura consolationis. Unde aliàs scriptum est: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae laetificaverunt animam meam.* In ea enim mensura consolatur se in qua afflictus fuerat, indicat, qui laetificatum se secundum multitudinem dolorum clamat. Non autem minimè lector instruitur, si ipsum remunerationis ordinem contempletur. Excessum quippe correctio, correctionem penitentia, penitentiam veniam, veniam verò munera subsequuntur. Sed quia divinae dispensationis permissione percussus, etiam amicorum verbis afflictus est, divinae pietatis muneribus consolatus, etiam humana debet charitate refoveri; ut undique dolorum tristitia & adversa lacerabant. Unde & subditur: [Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universae sorores suae, & cuncti qui noverant eum prius: & comederunt cum eo panem in domo eius, & moverunt super eum caput.] Quid in comestione panis, nisi charitas; quid verò motione capitis, nisi admiratio designatur? Bene autem subditur: [Et consolati sunt eum super omne malum, quod intulerat Dominus super eum.] Percussi enim mœrorem consolari, est ei post percussorem de venia congaudere. Nam quantum quisque de restituta proximi salute cernitur hilarescere, tanto se indicat de ablata doluisse.

Quod in fine mundi de Gentibus & Iudeis una erit Ecclesia, & innocentiam & obedientiam uterque populus offeret Deo.

CAPUT IX.

E T dederunt ei unusquisque ovem unam, & in auream auream unam. Licet cuncta haec juxta historiam veraciter dicta sint, ipsis tamen oblati muneribus cogimur, ut ad allegoriam mysterium recurramus. Neque enim otiosè debemus accipere, quod ovem, quod unam, quod in auream auream obulere, quod unam. Et si fortasse juxta litteram mirum non est ovis oblata cur una; valde tamen mirum est, inauris oblata cur una. Quid verò aut ovis ad inauram pertinet, aut quid inauris ad ovem? Ex ipso ergo munerum sine compellimur, ut priora quoque, quae superficiteus juxta solam historiam contingendo transcurramus, in allegoriae mysteriis indagemus. Quia igitur

tur Christus & Ecclesia, id est, caput & corpus una persona est, saepe beatum Job diximus modò capitis, modò figuram corporis designare. Servata ergo historiae veritate, sub typo gestum sanctae Ecclesiae sentiamus id quod scriptum est: [*Addidit Dominus omnia quaecumque fuerant Job, duplicia.*] Sancta quippe Ecclesia etiam multos nunc percussione tentationis amittit, in fine tamen hujus saeculi ea quae sua sunt, duplicia recipit, quando susceptis ad plenum gentibus, ad ejus finem currere omnis quae tunc inventa fuerit, etiam Judaea consentit. Hinc namque scriptum est: *Donec plenitudo gentium irrorret, & sic omnis Israel salvus fiet.* Hinc in Evangelio quoque Veritas dicit: *Elias veniet, & ille restituet omnia.* Nunc enim amisit Israelitas Ecclesia, quos convertere praedicando non valuit, sed tunc Elia praedicante, dum quotquot invenerit, colligit velut plenius recipit quod amisit. Vel certe sanctae Ecclesiae in fine suo duplum recipere, est in singulis nobis & de beatitudine animae, & de carnis incorruptione gaudere. Hinc est enim quoddam per Prophetam de electis dicitur: *In terra sua duplicia possidebunt.* Hinc est quoddam Joannes Apostolus de sanctis finem mundi quaerentibus dicit: *Dato sunt illis singulae stolas albae, & dicitur est eis, ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec completeretur numerus conservorum & fratrum eorum.* Sicut enim longè superius diximus, ante resurrectionem Sancti singulas stolas accipiunt, quia sola animarum beatitudine perfruuntur: in fine autem mundi binas habituri sunt, quia cum mentis beatitudine etiam carnis gloriam possidebunt. Sed ea quae subnexa sunt, in fine magis hujus saeculi conversionem se Judaici populi nunciare testantur. Nam subditur: [*Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universae sorores sua, & cuncti qui noverant eum prius: & comederunt cum eo panem in domo ejus.*] Tunc quippe fratres sui ac sorores ad Christum veniunt, quando ex plebe Judaica quotquot inventi fuerint convertuntur. Ex illo enim populo carnis materiam sumpsit. Tunc ergo ad eum fratres ac sorores accedunt, quando ex ea plebe quae ei per cognationem juncta est, vel qui fortes futuri sunt, vel fratres, vel infirmi, velut sorores, ad eum per cognitionem fidei devota gratulatione concurrunt. Tunc apud eum celebre festivitatis convivium exhibent, quando eum jam nequaquam quasi purum hominem contemnentem, propinquitatis suae memores, divinitati se ejus inharere congaudent. Tunc in domo ejus panem comedunt, cum postposita observatione subjacentis literae, in sancta Ecclesia mystici eloquii quasi frugis medullam pascuntur. Bene autem subjungitur: [*Cuncti qui noverant eum prius.*] Prius quippe noverant, quem in passione sua quasi incognitum contempserunt. Nam nasciturum Christum nullus qui plenè legem didicisset, ignoravit. Unde & Herodes rex Magorum occurrence perterritus, sacerdotes & principes studuit solerter inquirere, ubi Christum nasciturum esse praescirent; qui protinus responderunt: *In Bethleem Juda.* Prius ergo noverant, quem passionis suae tempore dum despicerent, ignorabant. Quorum & notitia prior, & ignorantia posterior bene ac breviter Isaac caligante signatur. Qui dum Jacob benediceret, & quid eveniret in futuro praevidebat, & quis illi praesens assisteret, nesciebat. Sic quippe Israelitarum populus fuit, qui prophetiae mysteria accepit, sed tamen caecos in contemplatione oculos habuit, quia eum praesentem non vidit, de quo tam multa in futuro praevidit. Ante se enim positum nequaquam cernebat, cuius adventus potentiam longè antè nunciavit. Sed ecce in fine mundi veniunt, & cum quem prius noverant, recognoscunt. Ecce in domo ejus panem comedunt; quia in sancta Ecclesia sacri eloquii fruge pascuntur, & omnem insensibili-

tatem pristini torporis excutiunt. Unde & subditur: [*Et noverant super eum caput.*] Quid enim in capite, nisi principale mentis accipitur? sicut per Psalmistam dicitur: *Impingasti in oleo caput meum.* Ac si aperte diceretur: Arentem in suis cogitationibus mentem meam charitatis unctio rigasti. Caput ergo movetur, cum per formidinem veritatis tacta, ab insensibilitate sua mens quatitur. Veniant ergo parentes ad convivium, atque excusso torpore moveant caput, id est, hi qui Redemptori nostro carne juncti fuerant, refectionem quandoque verbi in fide percipiant, & insensibilitatis pristinae duritiam amittant. Unde bene per Habacuc dicitur: *Pedes eius steterunt, & mota est terra.* Stante enim Domino terra proculdubio movetur; quia cum cordi nostro timoris sui vestigia imprimit, cuncta in nobis cogitatio terrena contremiscit. Hoc itaque loco caput movere, est immobilitatem mentis excutere, & ad cognitionem fidei, credulitatis gressibus propinquare. Sed quia sancta Ecclesia nunc Hebraeorum aversione afficitur, & tunc conversione relevatur, rectè subjungitur: [*Et consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum.*] Consolantur videlicet Christus, consolantur Ecclesiam, qui ab infidelitatis pristinae errore respiciunt; & pravitate vite, per quam recta docentibus repugnarent, deserunt. An non gravis maror est duris cordibus infructuose praedicare, laborem in ostendenda veritate sumere, sed nullum de conversione audientium fructum laboris invenire? At contra, magna praedicatorum consolatio est, subsequens profectus auditorum. Relevatio quippe docentis, est immutatio proficientis. Et notandum, quod in flagello positum consolari noluerunt, sed ad consolandum eum post flagellum veniunt: quia nimirum passionis ejus tempore Hebraei praedicamenta fidei contemnentem, quem hominem ex morte probaverant, Deum credere despexerunt. Unde per Psalmistam Dominus dicit: *Sustinui qui simul mecum contristaretur, & non fuit: consolantem me quaesivi, & non inveni.* Consolantem quippe in passione minimè invenit, quia in despectu mortis etiam ipsos hostes pertulit, pro quibus ad mortem venit. Post flagella ergo propinqui ad consolationem veniunt; quia in membris suis nunc quoque Dominus patitur: sed extremo tempore Israelitae omnes ad fidem, cognita Eliae praedicatione, concurrunt, atque ad ejus protectionem quem fugerant, redeunt: & tunc illud eximium multiplici aggregatione populorum convivium celebratur. Tunc post flagella quasi Job sanus ostenditur, quando à convertis atque credentibus post passionem suam ac resurrectionem Dominus in caelis immortalis vivere per certitudinem fidei scitur. Tunc quasi remuneratus Job cernitur, quando in majestatis suae potentia sicut est Deus creditur, & ejus fidei subiecti hi qui prius restiterant, videntur. In fine igitur mundi credentes Hebraei conveniant, & humani generis redemptori in potentia divinitatis quasi sano Job oblationum suarum vota persolvant. Unde & bene subditur: [*Et dederunt ei unumquemque ovem unam, & in aurem auream unam.*] Quid per ovem, nisi innocentia: quid per in aurem, nisi obedientia designatur? Per ovem quippe simplex animus, per in aurem verò ornatus humilitatis gratia auditus exprimitur.

Quanta sit virtus obedientia.

CAPUT X.

SED quia ad ostendam virtutem obedientiae occasio opportuna se praebuit, libet hanc paulò vigilantius sollicitiusque discutere, & quanti sit meriti demonstrare. Sola namque virtus est obedientia, quae virtutes ceteras menti inserit, inser-

Gen. 2. c. talque custodit Unde & primus homo præceptum, A
 quod servaret, accepit, cui se si vellet obediens sub-
 dere, ad æternam beatitudinem sine labore perve-
 niret. Hinc Samuel ait: *Melior est obedientia,*
 1. Reg. 3. e. *quam victimæ, & auscultare magis, quam offerre*
adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle ac-
quiescere. Obedientia quippe victimis iure præpo-
 nitur: quia per victimas aliena caro, per obedi-
 entiam verò voluntas propria mactatur. Tantò igitur
 quisque Deum citius placat, quantò ante ejus
 oculos repressa arbitrij sui superbia, gladio præcep-
 ti se immolat. Quò contrà ariolandi peccatum ino-
 bedientia dicitur, ut quanta sit virtus obedientiæ
 demonstraretur. Ex adverso igitur melius ostenditur,
 quid de ejus laude sentiat. Si enim quasi ariolandi
 peccatum est repugnare, & quasi scelus idololatriæ,
 nolle acquiescere; sola est quæ fidei meritum possi-
 det, sine qua quisque infidelis esse convincitur,
 etiam si fidelis esse videatur. Hinc per Salomonem
 in ostensione obedientiæ dicitur: *Vir obediens lo-*
 Prov. 21. d. *quitur victorias.* Vir quippe obediens victorias lo-
 quitur; quia dum alienæ voci humiliter subdimur,
 nosmetipsos in corde superamus. Hinc in Evange-
 lio Veritas dicit: *Esse qui venit ad me, non eji-*
 Ioan. 6. d. *cian foras: quia de celo descendi, non ut faciam*
voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.
 Quid enim? si suam faceret, eos qui ad se veniunt,
 repulisset? Quis autem nesciat, quòd voluntas Filij
 à Patris voluntate non discrepet? Sed quoniam pri-
 mus homo, quia suam facere voluntatem voluit, à
 paradisi gaudio exivit: secundus ad redemptionem
 hominum veniens, dum voluntatem se Patris, &
 non suam facere ostendit, permanere nos intus do-
 cuit. Cùm igitur non suam, sed Patris voluntatem
 facit, eos qui ad se veniunt, foras non ejicit: quia
 dum exemplo suo nos obedientiæ subjicit, viam no-
 bis egressionis claudit. Hinc rursus ait: *Non pos-*
 Ioan. 5. *sum ego à meipso facere quidquam, sed sicut audio,*
judico. Nobis quippe obedientia usque ad mortem
 servanda præcipitur. Ipse autem si sicut audit judi-
 cat, tunc quoque obedit, cùm judex venit. Ne
 igitur nobis usque ad præsentis vitæ terminum obe-
 dientia laboriosa appareat, Redemptor noster indi-
 cat, quia hanc etiam cùm judex venerit servat. Quid
 ergo mirum si homo peccator se obedientiæ in præ-
 sentis vitæ brevitate subjicit, quando hanc media-
 toris Dei & hominum & cùm obediens remunerat,
 non relinquit? Sciendum verò est, quòd numquam
 per obedientiam malum fieri, aliquando autem deb-
 et per obedientiam bonum quod agitur, intermit-
 ti. Neque enim mala in paradiso arbor extitit, quam
 Deus homini ne contingeret interdixit. Sed ut me-
 liùs per obedientiæ meritum, homo bene conditus
 cresceret, dignum fuerat ut etiam à bono prohibe-
 retur: quatenus tantò verius hoc quod ageret, vir-
 tus esset, quantò & à bono cessans, auctori suo se
 subditum humiliùs exhiberet. Sed notandum, quòd
 illic dicitur: *Ex omni ligno paradisi comedite, de*
 Ibid. *ligno autem scientiæ boni & mali ne tegeritis.* Qui
 enim ab uno quolibet bono subiectos verat, necesse
 est ut multa concedat, ne obediens mens funditus
 intereat, si à bonis omnibus penitus repulsa jejumat.
 Omnes autem paradisi arbores ad esum Dominus
 concessit, cùm ab una prohibuit, ut creaturam
 suam, quam volebat extinguere, sed provehi, tantò
 faciliùs ab una restringeret, quantò ad cunctas la-
 tiùs relaxaret. Sed quia nonnumquam nobis hujus
 mundi prospera, nonnumquam verò jubentur ad-
 versari: sciendum summopere est, quòd obedientia ali-
 quando si de suo aliquid habeat, nulla est: aliquan-
 do autem si de suo aliquid non habeat, minima.
 Nam cùm hujus mundi successus præcipitur, cùm
 locus superior imperatur, is qui ad percipienda hæc
 obedit, obedientiæ sibi virtutem evacuat, si ad hæc

etiam ex proprio desiderio anhelat. Neque enim se
 sub obedientia dirigit, qui ad accipienda hujus vitæ
 prospera libidini propriæ ambitionis servit. Rursum
 cùm mundi despectus præcipitur, cùm probra ad-
 pisci & contumeliæ jubentur, nisi ex seipso animus
 hæc appetat, obedientiæ sibi meritum minuit; quia
 ad ea quæ in hac vita despecta sunt, invitus nolens,
 que descendit. Ad detrimentum quippe obedientia
 ducitur, cùm mentem ad suscipienda probra hujus
 sæculi nequaquam ex parte aliqua etiam sua vota
 comitantur. Debet ergo obedientia & in adversis ex
 suo aliquid habere, & rursus in prosperis ex suo
 aliquid omnimodo non habere: quatenus & in ad-
 versis tantò sit gloriosior, quantò divino ordini
 etiam ex desiderio jungitur; & in prosperis tantò
 sit verior, quantò à præsentis ipsa quam divinitus
 percipit, gloria funditus ex mente separatur. Sed
 hoc virtutis pondus melius ostendimus, si cælestis
 patriæ duorum hominum facta memoremus. Moy-
 ses namque cùm in deserto oves pasceret, à Domino
 per angelum in igne loquente vocatus est, ut eri-
 piendæ omni Israëlitarum multitudini præficeret. Sed
 quia apud se mente humilis exiit, oblatam protin-
 us tanti regiminis gloriam expavit, moxque ad
 infirmitatis patrocinium recurrit, dicens: *Obsecro*
 Domine, non sum eloquens: ab heri enim & nu-
 dius terris ex quo capisti loqui ad servum tuum,
 tardioris & impeditioris lingua sum factus. Et se
 postposito, alium deposcit, dicens: *Mitte quem*
 missurus es. Ecce cum auctore linguæ loquitur, &
 ne tantu regiminis potestatem suscipiat, elinguem se
 esse causatur. Paulus quoque divinitus fuerat, ut in
 Hierusalem debuisset ascendere, admonitus, sicut
 ipse Galatis dicit: *Deinde post annos quatuordecim*
 iterum ascendi Hierosolimam, assumpto Barnaba
 & Tito: ascendi autem secundum revelationem. Il-
 que in itinere cùm prophetam Agabum reperisset,
 quâta se adversitas in Hierosolymis maneret audivit.
 Scriptum quippe est quòd idem Agabus zonam
 Pauli suis pedibus inferens, dixit: *Vrum cuius hæc*
 zona est, sic alligabunt in Hierusalem. A Paulo au-
 tem protinus respondetur: *Ego non solum alligari,*
 sed & mori in Hierusalem paratus sum pro nomine Ie-
 su: neque enim pretiosorem facio animam meam quam
 me. Præceptione igitur revelationis Hierosolimam
 pergens, adversa cognoscit, & tamen hæc liben-
 ter appetit: audit quæ timeat, sed ad hæc arden-
 tiùs anhelat. Moyses itaque ad prospera de suo ni-
 hil habet; quia precibus renititur, ne Israëliticæ
 plebi præferatur. Paulus ad adversa etiam ex suo
 voto ducitur; quia malorum imminentium cogni-
 tionem percipit, sed devotione spiritus etiam ad
 acriora fervebit. Ille præsentis potestatis gloriam
 Deo voluit jubente declinare: iste Deo aspera &
 dura disponente, se studuit ad graviora præparare.
 Præeunte ergo utrorumque ducum infracta virtu-
 te instituiuntur, ut si obedientiæ palmam apprehen-
 dere veraciter nitimur, prosperis hujus sæculi ex
 sola iustione, adversis autem etiam ex devotione
 militemus. Notandum verò est, quòd hoc loco
 cum in aure ovis, cum ove inauris offertur; quia
 E nimirum innocuis mentibus ornamentum semper
 obedientiæ jungitur; Domino attestante, qui ait:
Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco
 eas, & sequuntur me. Beato igitur Job nemo inau-
 rem sine ove, nemo ovem sine in aure obtulit: quia
 profectò redemptori suo non obedit, qui innocens
 non est: & innocens esse non potest, qui obedire
 contemnit. Quia verò ipsa obedientia non servili
 metu, sed charitatis affectu servanda est, non ter-
 rore pænæ, sed amore justitiæ; cuncti qui ad con-
 vivium veniunt, auream in aurem obtulisse perhi-
 bentur: ut videlicet in ea quæ exhibetur obedientia
 charitas fulgeat, quæ virtutes omnes quasi auri
 more cetera metalla transcendat. Sed quia nulla est

Exod. 3.

Exod. 3. c.

Ibid.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

Galat. 2. a.

innocentia, nulla esse vera obedientia in multiplicibus hæreticorum divisionibus potest, ad cognitionem fidei venientes offerant ovem, sed unam; offerant in aurem, sed unam; id est, tales veniant, qui in unitate sanctæ Ecclesiæ innocui obedienterque persistant. Unum quippe dividi per numeros non potest: quia & hoc ipsum unum, quod dicimus, numerus non est. Offerant igitur ovem, sed unam; offerant in aurem, sed unam; id est, ad sanctam Ecclesiam cum innocentia atque obedientia venientes, eam mentem deferant, quam sectarum schismata non dividant. Aperire libet oculos fidei, & illud extremum sanctæ Ecclesiæ de susceptione Israëliti populi convivium contemplari. Ad quod mirum convivium magnus ille veniens Elias, convivantium invitator adhibetur; & tunc propinqui, tunc noti ad eum cum muneribus veniunt, quem in flagello paulò antè positum contempserunt. Appropinquante enim die iudicii, vel præcursoris vocibus, vel quibusdam erumpentibus signis ipsa eis jam aliquo modo adveniens Domini virtus interlucet. Cujus iram dum prævenire festinant, conversionis suæ tempus accelerant. Conversi autem cum muneribus veniunt; quia eum quem paulò antè in passione deriserunt, tunc virtutum opera quasi munera offerendo, venerantur: illud proculdubio hæc sua oblatione complentes, quod & cernimus magna ex parte jam factum, & adhuc credimus perfectè faciendum: *Adorabunt eum filii Tyri in muneribus.* Tunc namque illum plenius filii Tyri in muneribus adorant, cum Israëlitarum mentes hujus nunc mundi subditæ desiderii, ei quem superbientes negaverunt, quandoque cognito suæ hostias confessionis apportant. Et quamvis eisdem temporibus, quibus antichristus appropinquat, aliquatenus vita fidelium minoris esse virtutis appareat, quamvis in conflictu illius perditum hominis gravis etiam corda fortium formido constringat: Elia tamen prædicante roborati, non solum fideles quique in sanctæ Ecclesiæ soliditate persistunt, sed, sicut superius diximus, ad cognitionem fidei multi quoque ex infidelibus convertuntur: ita ut Israëlitiæ gentis reliquæ, quæ repulsæ prius funditus fuerant, ad sinum matris Ecclesiæ pia omnimodo devotione concurrant. Unde & bene nunc subditur: *[Dominus autem benedixit novissimis Job magis; quam principio ejus.]* Hæc historicè facta credimus, hæc mysticè faciendâ speramus. Magis enim novissimis Job, quam principio benedicuntur; quia quantum ad Israëliti populi susceptionem pertinet, urgente fine præsentis sæculi, dolorem sanctæ Ecclesiæ Dominus animarum multiplici collectione consolatur. Tandem quippe locupletius ditabitur, quando & manifestius innotescit quòd ad finem præsentis vitæ temporalitatis urgetur. Prædicatores namque sanctæ Ecclesiæ benedictione extremi temporis Psalmista ditari conspexerat, cum dicebat: *Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi, & bene patientes erunt, ut annuncient.* In senecta scilicet uberi multiplicabuntur; quia cum eorum vita differtur, semper ad melius fortitudo producitur, eisque per augmentum temporum crescunt etiam lucra meritorum. Bene autem patientes sunt ut annuncient; quia caelestia prædicantes, tantò robustius adversa tolerant, quanto & per tolerantiam suam animarum commoda locupletius reportant. Sequitur.

Quòd ideo Job duplicis numeri sobolem non accepit, sicut in alia substantia acceperat, quia apud Deum filij ejus & filia non perierant, qui in occulta animarum æternitate vivebant: & quòd per quatuordecim millia ovium plenitudo virtutum ex gratia sancti Spiritus intimatur, quæ electis quidem in hac vita, sed amplius conceditur in futura.

A **E**T facta sunt ei quatuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille juga boum, & mille asinae; & fuerunt ei septem filij, & tres filia. Quòd septem millia ovium, & tria millia camelorum, & quingenta juga boum, & quingentas asinas ante probationem percussiois habuerit, ipsa ejusdem historiae præfatio ostendit: quæ per flagellum perditâ, ei nunc sunt duplicia restituta. Filij autem totidem sunt redditi, quot amisit. Septem quippe filios, & tres filias habuit; septem autem nunc filios, & tres filias recepisse describitur, ut & hi qui extincti fuerant, vivere demonstrarentur. Dum enim dicitur: *[Addidit Dominus quacumque fuerant Job, duplicia,]* & tamen totidem filios ei restituit, quot amisit, & liberos dupliciter addidit, cui decem postmodum in carne restituit, decem verò qui amissi fuerant, in occulta animarum vita reservavit. Si quis autem in prædictis animalibus postposito culmo historiae, ut intellectualem videlicet animal, pasci mysteriorum fruge desiderat, necesse est ut quæ sentimus agnoscat. Intelligere enim possumus quòd in his animalibus aggregata fidelium universitas designatur. Hinc est namque quòd per Psalmistam Patri de Filio dicitur: *Omnia subiecisti sub pedibus ejus, oves & boves universas, insuper & pecora campi.* Hinc est quòd idem Propheta sanctam Ecclesiam simplices quosque inhabitare conspiciens; ait: *Animalia tua habitabunt in ea.* Quid ergo in ovibus, nisi innocentes: quid in camelis, nisi eos qui ceterorum mala transcutunt extuberanti & tortuosa mole vitiorum: quid in jugatis boum, nisi Israëliti legi subditos: quid in asinis, nisi simplices Gentilium mentes accipimus? Nam quia innocentes quique ovium nomine designantur, testatur Psalmista, qui ait: *Nos autem populus ejus, & oves pascuæ ejus.* Neque enim qui servare innocentiam negligunt, illa interna pascua refectioe satiantur. Cameli verò nomine, aliquando in sacro eloquio Dominus, aliquando Gentilium superbia exprimitur, quasi excrecente desuper tumore tortuosa. Quia enim ad suscipienda onera sponte se camelus humiliat, non immeritè Redemptoris nostri gratiam designat, qui in eo quòd infirmitatis nostræ onera suscipere dignatus est, à potestatis suæ celsitudine sponte descendit. Unde & per Evangelium dicit: *Potestatem habeo iterum sumendi eam, & nemo tollit eam à me.* Et unde iterum dicit: *Facilis est camelum per foramen acus transire, quam dromedum intrare in regnum caelorum.* Quid enim nomine divitis, nisi quemlibet elatum: quid cameli appellatione, nisi propriam condescensionem signat? Camelus enim per foramen acus transit, cum idem Redemptor noster usque ad susceptionem mortis per angustias passionis intravit. Quæ passio velut acus exitit; quia dolore corpus pupugit. Facilius autem camelus per foramen acus transit, quam dives caelorum regnum ingreditur, quia nisi ipse prius infirmitatis nostræ onera suscipiens, per passionem suam formam nobis humilitatis ostenderet, nequaquam se ad humilitatem illius superba nostra rigiditas inclinaret. Rursum cameli nomine, tortuosa ac plena vitii gentilitas designatur, sicut per Moysen dicitur, quòd inclinata jam die, egressum in agro Isaac in camelo sedens Rebecca conspexerat, ac protinus de camelo descendit, & sese pallio ad visionem illius recundata cooperuit. Quem enim Isaac alium, in eo quòd inclinata jam die in agro egressus fuerat, designabat, nisi eum qui extremo hujus mundi tempore, velut in diei fine veniens, quasi in agrum foras exitit: quia cum sit invisibilis, in hoc mundo se visibilem demonstravit. Quem in camelo sedens Rebecca conspexerat; quia cum Ecclesia ex Gentibus veniens, dum adhuc vitii esset innixa, & necdum spiritualibus,

spiritualibus, sed animalibus motibus inhaereret, at-
tendit. Sed protinus de camelo descendit; quia vi-
tia quibus prius fuerat superbe elata, deseruit: seque
etiam pallio operire curavit, quia viso Domino
infirmam suam actionem erubuit, & illa quae prius
in camelo libera gestabatur, descendens postmo-
dum verecunda tegitur. Unde eidem Ecclesiae à prio-
re elatione conversa, per Apostolicam vocem quasi
Rebecca de camelo descendenti, sibi que pallium
superducenti dicitur: *Quem enim fructum habuistis
tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* In bobus
verò aliquando luxuriosorum dementia, aliquando
laboriosa fortitudo praedicantium, aliquando hu-
militas exprimitur Israelitarum. Quia enim bovis
nomine per comparationem luxuriosorum dementia
designatur, Salomon indicat, qui cum malè sua-
dentis mulieris petulantiam praemisisset, adjunxit:
*Statique eam sequitur, quasi bos ductus ad victi-
mam.* Rursum quia bovis nomine, labor praedica-
tionis exprimitur, legis verba testantur, quae ait:
Non obitur abis os bovis trituranti. Ac si aperte dice-
ret: Praedicatores verbi à stipendiorum suorum per-
ceptione non prohibebis. Rursum quia bovis nomi-
ne plebs Israelitica figuratur, Propheta asserit, qui
Redemptoris adventum denunciando dicit: *Cognovit
bos possessorem suum, & asinus praesepem Domini sui.*
Per bovem scilicet Israeliticum populum, jugo legis
edomitum signans; per asinum verò, Gentilem pop-
ulum indicans, voluptatibus deditum, & gravius
brutum. Asinorum quoque & asinarum nomine,
aliquando luxuriosorum petulantia, aliquando
manuetudo simplicium, aliquando verò, ut praediximus,
stultitia Gentilium designatur. Quia enim
luxuriosorum petulantia, asinorum appellatione per
comparationem exprimitur, aperte declaratur, cum
per Prophetam dicitur: *Quorum carnes sunt ut car-
nes asinorum.* Rursum quia asinarum nomine sim-
plicium vita figuratur, Redemptor noster cum Hieru-
salem pergeret, asinam sedisse memoratur. Hieru-
salem quippe viso pacis dicitur. Quid igitur si-
gnat quòd Dominus sedendo asinam Hierusalem
ducit, nisi quòd simplices mentes dum praesidendo
possidet, eas usque ad visionem pacis sua sacra les-
sione perducit? Rursum quia asinorum nomine, stul-
titia Gentilium designatur, Propheta testatur, di-
cens: *Beati qui seminatis super omnes aquas, immi-
tentes pedem bovis & asini.* Super omnes quippe
aquas seminare, est cunctis populis fructuosa vitae
verba praedicare. Pedem verò bovis & asini immi-
tere, est vias Israelitici & Gentilis populi per praedicatorum
caelestium vincula religare. Litterae igitur
veritate servata, sub beati Job nomine cunctis his
animalibus non immeritò credimus sanctae Ecclesiae
populos designari; quatenus ea quae scripta sunt,
dispensatione sancti Spiritus cuncta mirabiliter or-
dinante, & transacta nobis referant, & futura praedi-
cant. Agnoscamus ergo in ovibus fideles atque
innocentes ex Judaea populos, legis dudum pascuis
satiatos. Agnoscamus in camelis ad fidem simplices
ex Gentilitate venientes, qui prius sub ritu sacrilego,
quasi quadam deformitate membrorum, valde tur-
pes offensi sunt, videlicet scditate vitiorum. Et
quia saepe, ut praediximus, sacra eloquia curant re-
petere quod affirmant, possunt rursum in bobus Is-
raelitae accipi, quasi jugo legis attriti: asinis verò,
ut dictum est, Gentiles populi designari: qui dum
se colendis lapidibus inclinabant, non reluctante
mente, quasi dorso stultè supposito, quibuslibet
idolis bruto sensu serviebant. Sancta ergo Ecclesia
quae in exordiis suis innumeris tentationibus pres-
sa, vel Israeliticum populum, vel multos ex Gen-
tibus amisit, videlicet quos lucrari non potuit, du-
plicia in fine recipit; quia in ea ex utraque natione,
fidelium numerus multiplicior excrevit. Possunt
S. Greg. Tom. I.

A etiam per jugatos boves, praedicatores intelligi.
Unde cum eos ad annunciandum Dominus mitte-
ret, teste Evangelio, binos misisse describitur: ut
quia vel duo sunt praeccepta charitatis, vel quia ha-
beri societas minus quam inter duos non potest,
praedicatores sancti ex ipsa qualitate suae missionis
cognoscerent, quantum concordiam societatis ama-
rent. Possunt, sicut praediximus, per asinas, men-
tes supplicium designari. Sancta verò Ecclesia du-
plices boves atque asinas recipit; quia praedicatores
sancti, qui pressi formidine in ejus dudum tentatio-
ne tacuerant, & mentes simplicium, quae victae
terroribus, veritatem illius confiteri formidabant,
tantò jam nunc robustius in confessione veritatis vo-
ces suas exerunt, quantum debilius antè timuerunt.
Hæc in significatione Ecclesiae breviter diximus:
quae quo modo ejusdem sanctae Ecclesiae capiti ser-
viant, in exordio hujus operis latius nos dixisse
memoramus. Qui ergo de his sibi plenius satisfieri
niritur, secundum hujus operis librum legere di-
gnetur. Jam verò si quaerimus ut etiam de ipso ani-
malium numero disseramus, cur mille juga boum,
vel mille asinae, & sex milla camelorum, & qua-
tuordecim millia ovium numerentur: dicere brevi-
ter possumus, quòd apud saecularem quidem scien-
tiam millenarius numerus idcirco perfectus habetur,
quia denarii numeri quadratum solidum reddit. De-
cem quippe decies ducta fiunt centum, quae jam fi-
gura quadrata, sed plana non est. Ut autem in lati-
tudinem surgat, & solida fiat, rursus centum decies
multiplicantur, & mille sunt. Senarius autem
numerus idcirco perfectus est, quia primus in nu-
meris completur partibus suis, id est, sexta sui par-
te, & tertia, & dimidia, quae sunt unum, & duo,
& tria: quae in summam ducta sex fiunt. Nec alius
ante senarium numerum reperitur, qui in suis par-
tibus dum dividitur, tota ejus summa compleatur.

*Quòd hi qui peccato mortui sunt, & in quibus vitiorum
struma quassata est, per Dei gratiam in
bonis operibus consummantur.*

CAPUT XII.

SEPTIMA quia cuncta hæc per sacrae scripturae celsitu-
dinem proficiendo transcendimus, ibi senarium,
ibi septenarium, ibi denarium, ibi millenarium un-
de sit perfectus, invenimus. Senarius quippe nu-
merus in scriptura sacra perfectus est; quia in mun-
di origine Dominus ea quae primo die cepit, sexto
die opera implevit. Septenarius in ea perfectus est;
quia omne opus bonum septem per Spiritum virtu-
tibus agitur, ut & fides simul & opera consummen-
tur. Denarius numerus in ea perfectus est; quia lex
in decem praecceptis concluditur, omnisque culpa
non amplius quam per decem verba cohibetur, atque
enarrante Veritate, operatores vineæ denario re-
munerantur. In denario quippe tria junguntur ad
septem. Homo autem qui ex anima constat & cor-
pore, in septem qualitatibus continetur. Nam tri-
bus spiritualiter, & quatuor corporaliter viget. In
dilectione etenim Dei tribus qualitatibus spiritualiter
excitatur, cum ei per legem dicitur: *Diliges Domi-
num Deum tuum ex tota mente tua, & ex tota ani-
ma tua, & ex tota virtute tua.* Corporaliter verò
quatuor qualitatibus continetur; quia videlicet ex
materia calida & frigida, humida & sicca compo-
nitur. Homo ergo qui ex septem qualitatibus con-
stat, denario remunerari dicitur: quia in illa per-
ceptione supernae patriae, septem nostra ad tria jun-
guntur aeterna, ut homo contemplationem Trini-
tatis accipiat, & de remuneratione operis quasi quo-
dam denario consummatus vivat. Vel certè quòd
septem virtutes sunt quibus in hac vita laboratur,
dumque eis in remuneratione contemplatio Tri-
V u u

nitatis redditur, vita laborantium denario remuneratur. Sed perfectus quisque etiam in hac vita denarium accipit, dum eisdem septem virtutibus, spem, fidem, charitatemque conjungit. Millenarius quoque numerus in sacro eloquio perfectus accipitur: quia appellatione ejus universitas designatur. Unde scriptum est: *Verbi quod mandavit in mille generationes.* Cum enim nequaquam credendum sit, quod ad centum generationes mundus extenditur, quid aliud mille generationibus nisi universitas generationum figuratur? Beatus igitur Job quatuordecim millia ovium recepit. Quia enim in sancta Ecclesia virtutum perfectio ad utrumque sexum ducitur, septenarius in ea numerus duplicatur. Et sex millia camelorum: quia plenitudinem in illa operis accipiunt, qui ab illa dudum vitiorum suorum fœditate perierunt. Mille quoque juga boum, ac mille asinas recepit: quia Israelitas atque Gentiles, doctos ac simplices, post tentationum casus in culmine perfectionis assumit.

Quod in septem filiis Job septiformis virtutum operatio accipitur, & in nominibus filiarum ejus conditio, & redemptio, & assumptio generis humani possit intelligi.

CAPUT XIII.

SEPTEM quoque filios, & tres filias recepit: quia eorum mentibus quos septem virtutibus genuerat, ad perfectionis summam, spem, fidem, charitatemque conjungit; ut tantò veriùs prole sua gaudeat, quantò suis fidelibus nil deesse virtutis pensat. Sed quia hæc succinctè transcurrimus, nunc ipsis quoque indagandis filiarum vocabulis intendamus. Sequitur: [*Et vocavit nomen unius Diem, & nomen secunda Casiam, & nomen tertia Cornustibij.*] Hæc nomina pro eo quod à virtutibus sumpta sunt, aptè curavit interpres non ea sicut in Arabico sermone inventa sunt, ponere, sed in Latini eloquii verba apertius demonstrare. Quis enim nesciat Diem, vel Casiam Latina esse vocabula? At verò Cornustibij quamvis non cornus, sed cornu dicitur; nec cantantium fistula tibium, sed tibia vocatur: in Latina tamen lingua sermonis genere minimè custodito, rem, credo, prodere maluit, atque in ejus lingue, de qua transferebat, proprietate perdurare. Vel quia per cornu & tibiam unum verbum ex utroque composuit, utrumque verbum per unam orationis partem in Latina lingua transfusum, quo voluit genere licitè vocavit. Quid est ergo quod prima filia beati Job Dies dicitur, secunda Casia, tertia verò Cornustibij vocata memoratur, nisi quia universum genus humanum, quod benignitate conditoris, atque ejusdem misericordia redemptoris eligitur, istis nominibus designatur? Homo namque quasi dies ex conditione claruit; quia hunc auctor suus ingenitæ innocentie splendore respexit. Sed sponte sua ad peccati tenebras lapsus; quia veritatis lucem deseruit, quasi in nocte se erroris abscondit; quia aliàs dicitur secutus umbram. Sed quia auctori nostro non defuit largitas bonitatis suæ etiam contra tenebras iniquitatis nostræ, eum quem priùs potenter ad justitiam condidit, potentius redimendo postmodum ab errore revocavit. Cui quia post casum suum illa conditionis suæ pristina firmitas defuit, eum contra bella intima repugnantis corruptionis multiplicibus donorum suorum virtutibus fulsit. Quæ nimirum virtutes proficientium in notitia ceterorum hominum quasi suavitate fragrant odorum. Hinc est enim quod per Paulum dicitur: *Christi bonus odor sumus Deo.* Hinc est quod sancta Ecclesia in electis suis quamdam fragrantiam suavitatis odorata, in Canticorum cantico loquitur, dicens: *Donec rex in recubitu suo est,*

2. Cor. 2.
d
Cantic.
1. d

A nardus mea dedit odorem suum. Ac si apertè dicat: Quousque meis obtutibus rex apud se in requie secreti cælestis absconditur, electorum vita miris virtutum odoribus exerceatur, ut quò adhuc eum quem appetit non videt, ardentius per desiderium flagret. Rege quippe in recubitu suo posito, nardus odorem dat, dum quiescente in sua beatitudine Domino, sanctorum virtus in Ecclesia magnâ nobis gratiam suavitatis administrat. Quia ergo & conditum luce innocentie claruit, & redemptum genus humanum exercitio bonorum operum odorem suavitatis asperit, prima filia rectè Dies, & secunda non incongruè Casia nominatur. Bene autem Casia dicitur, quæ in tantò sublimis vitæ odore dilatatur. In ipsa quippe sua origine in qua justus homo conditus fuerat, tantis, quantis nunc opus est virtutibus, non indigebat: quia si stare sicut est conditus vellet, hostem extra positum vincere sine difficultate potuisset. Postquam verò per assensum hominis semel adversarius ad intima irrupit, laboriosius jam victor eicitur, qui adhuc impugnans sine labore repelleretur. Multa namque nunc exhibenda sunt, quæ in paradiso necessaria non fuerunt. Nunc quippe opus est virtute patientiæ, laboriosa eruditione doctrinæ, castigatione corporis, assiduitate precis, confessione delictorum, inundatione lacrymarum; quorum profectò omnium conditus homo non eguit, quia salutis bonum ex ipsa sua conditione percepit. Egro quippe poculum amarum porrigitur, ut ad salutis statum morbo sublato revocetur. Sano autem nequaquam præcipitur quid accipiat ut convalescat, sed à quibus caveat ne languescat. Nunc ergo majoribus studiis utimur, cum salutem nequaquam servamus habitam, sed reparare curamus ablatam. Et quia omnes hi annis nostræ reparationis magnis intra sanctam Ecclesiam opinionibus pollent, nomen secunda filie velut Casia ex merito redolet; ut quia prima filia quasi dies extitit per dignitatem conditionis, secunda casia sit per fragrantiam fortitudinis ex gratia redemptionis. Unde & eidem venienti Redemptori per Prophetam dicitur: *Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis à gradibus eburneis, ex quibus te delectaverunt filie regum in honore tuo.* Quid enim myrrha, gutta, & casia nomine, nisi virtutum suavitatis designatur? Quid eburneis gradibus, nisi magna nitens fortitudine proficientium ascensus exprimitur? Redemptor igitur veniens, myrrha, gutta, & casia in vestimento utitur: quia ex electis suis, quibus se misericorditer induit, myrrha virtutis fragrantiam aspergit. In quibus iste odor eburneis gradibus ducitur; quia in eis virtutum opinio non ex offensione simulationis, sed ex veri ac solidi operis ascensu generatur. Bene autem subditur: *Ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo.* Sanctæ namque animæ ab antiquis patribus ad cognitionem veritatis editæ, Redemptorem suum in ejus honore delectant; quia ex eo quod bene agunt, suæ laudi nihil vindicant. Quia verò tertio ordine est humanum genus etiam carnis resurrectione renovatum, in illo concentu æternæ laudis assumitur tertia filia, quæ Cornustibij vocatur. Quid enim per Cornustibij, nisi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur, quod modò per Prophetam dicitur: *Cantate Domino canticum novum.* Ibi veraciter adimpletur, ubi canticum laudis Dei non jam ex fide, sed ex specie contemplata cantabitur. Ibi à nobis conditor noster laudum suarum veraces cantus recipit, qui humanum genus & condendo diem, & redimendo casiam, & assumendo cornustibij fecit. Qui enim lux fuimus conditi, & nunc sumus casia redempti, erimus quandoque cornustibij, in exultatione æternæ laudis assumpti. Sed priusquam ad nuptiarum thalamum sponsa per-

21.
rf. 44.

rf. 149.

veniat, omnem à se vitæ fœditatem respuit, & sponſi amor præparans ſeſe per ſpecies virtutum ornat & comit. Studet quippe interni arbitri iudicio placere: & intimis deſideriis ſublevata, fœdos mores converſationis humane tranſcendere. Une bene & de eiſdem filiabus beati Job ſubditur.

Quod pulchritudo ſanctarum animarum ad hæc terrena incomparabilis ſit: & licet inter ſe quaſi ſtella differant in charitate, tamen eadem actibus & contemplativis eſt hereditas.

CAPUT XIV.

NO ſunt autem inventa mulieres ſpecioſa ſicut filia Job, in univerſa terra.] Electorum quippe animæ omne humanum genus, quod in terra ſecundum hominem converſatur, ſuæ pulchritudinis decore tranſcendunt: quantoque ſe exterius affligendo deſpiciunt, tanto veriùs ſe intus componunt. Hinc eſt enim quod ſanctæ Eccleſiæ, quæ electorum pulchritudine decoratur, per Pſalmiſtam dicitur:

Pſ 44. c. Concupiſcit rex ſpeciem tuam. De qua paulò poſt ſubditur: Omnis gloria eius filia regum ab intus. Nam ſi foris gloriam quaereret, intus ſpeciem, quam rex concupiſceret, non haberet. In qua quidem quamvis multi virtutum decore fulgeant, atque ipſa vivendi perfectione ceterorum merita excedant: nonnulli tamen quia ad altiora aſſequenda non ſufficiunt, infirmitatis ſuæ conſcij, pietatis eius gremio continentur. Qui in quantum prævalent, mala vitant: quamvis in quantum appetunt, altiora bona non impleant. Quos tamen benignè Dominus ſuſcipit, eosque apud ſe pro modo digna retributionis admittit. Unde & ſequitur: [Deditque eis pater ſuus hereditatem inter fratres earum.] Ipſæ ergo ex perfectorum merito ſpecioſæ memorantur: ipſæ etiam quaſi ex imperfectorum typo velut infirmæ hereditatem inter fratres accipiunt. Uſus namque vitæ veteris non habebat ut hereditatem femina inter mafculos fortirentur: quia legis ſeveritas fortia eligens, infirma contemnens, diſtincta potiùs ſtudet, quam benigna ſancire. Sed pio noſtro Redemptore veniente, nullus infirmitatis ſuæ conſcius, de fortienda cæleſtis patrimonij hereditate deſperet. Pater enim noſter inter mafculos etiam feminis iura ſucceſſionis tribuit: quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad fortem ſuperne hereditatis admittit. Unde ipſa Veritas in Evangelio dicit: In domo Patris mei manſiones multe ſunt. Apud Patrem quippe manſiones multe ſunt; quia in illa beatitudinis vita non diſpari, unuſquique juxta diſpar meritum, locum diſparem percipit; ſed ejuſdem diſparilitatis damna non ſentit; quia tantum ſibi, quantum perceperit, ſufficit. Sorores ergo cum fratribus ad hereditatem veniunt; quia infirmi illuc cum fortibus admittuntur: quatenus ſi quis per imperfectionem non erit ſummus, ab hereditatis tamen ſorte per humilitatem non ſit extraneus. Quas bene Paulus manſiones unicuique ſecundum merita diſtributas inſinuat, cum ait: Alia claritas ſolis, & alia claritas lune, & alia claritas ſtellarum. Stella enim ab ſtella differt in claritate. Sequitur.

Quod ſanctæ Eccleſiæ poſt huius vitæ terminum, depoſito corruptionis pondere, peccato emortuo, in plenitudine dierum æternitatis, cum ſanctorum ſobole, bonorum operum multiplicata retributione, in æternum cum Chriſto quietat.

CAPUT XV.

Vixit autem poſt hæc flagella Job centum quadraginta annis: & vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum uſque ad quartam generationem: & S. Greg. Tom. I.

A mortuus eſt ſenex, & plenus dierum.] In ſcriptura ſacra non facilè plenus dierum ponitur, niſi is cuius per eandem ſcripturam vita laudatur. Vacuus quippe dierum eſt, qui & quamlibet multum vixerit, ætatis ſuæ tempora in vanitate conſumpſit. At contra plenus dierum dicitur, cui nequaquam dies ſui pereundo tranſeunt, ſed ex quotidiana mercede boni operis, apud juſtum iudicem & poſtquam tranſacti fuerint, reſervantur. Sed quia ſunt qui hæc etiam in typo ſanctæ Eccleſiæ interpretari deſiderant, quorum votis tantò magis obediendum eſt, quanto & eorum ſpiritali intelligentiæ congaudendum: ſi quatuordecim per denarium ducimus, ad centelimum & quadageſimum numerum pervenimus. Et rectè vita ſanctæ Eccleſiæ multiplicata per decem & quatuor computatur; quia utrumque Teſtamentum cuſtodians, & tam ſecundum Legis decalogum, quam ſecundum quatuor Evangelij libros vivens, uſque ad perfectionis culmen extenditur. Unde & Paulus Apoſtolus quamvis epistoſas quindecim ſcripſerit, ſanctæ tamen Eccleſiæ non ampliùs quam quatuordecim tenet: ut ex ipſo epistoſarum numero oſtenderet quòd doctòr egregius Legis & Evangelij ſecreta rimaret. Bene autem beatus Job poſt flagella vivere dicitur: quia & ſanctæ Eccleſiæ priùs diſciplinæ flagello percutitur, & poſtmodum vitæ perfectione roboratur. Quæ etiam filios ſuos, & filios filiorum ſuorum uſque ad quartam generationem conſpicit: quia in hac ætate quæ annis quatuor temporibus volvitur, uſque ad finem mundi per ora prædicantium naſcentes ſibi quotidie ſoboles contemplatur. Nec abhorret à vero, quòd per generationes dicimus tempora deſignari. Quid enim unaquæque ſucceſſio, niſi quadam propago eſt generis? Et pincerna Regis Ægypti cum vidiffet ſomnium quòd tres propagineſ duceret, Joſeph præditus in ſolutione ſomniorum, tres propagineſ, tres dies renunciat deſignare. Si ergo per tres propagineſ ſpatium trium dierum exprimitur, cur non etiam per quatuor generationes annua quatuor tempora figurentur? Sancta itaque Eccleſia videt filios ſuos, cum primam fidelium ſobolem conſpicit. Videt filios filiorum, cum ab eiſdem fidelibus ad fidem gigni & filios cognoviſcit. Quæ etiam ſenex & plena dierum moritur: quia ſubſequenti luce ex mercede quotidianorum operum, depoſito corruptionis pondere, ad incorruptionem ſpiritalis patriæ mutatur. Plena videlicet dierum moritur, cui labentes anni non tranſeunt, ſed ſtantium actuum retributione ſolidantur. Plena dierum moritur, quæ per hæc tranſeuntia tempora id quòd non tranſit operatur. Unde & Apoſtoliſ dicitur: Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Dies itaque ſuos ſanctæ Eccleſiæ etiam cum præſentem vitam deſerit, non amittit: quia in electis ſuis tantò eorum lucem multipliciùs invenit, quanto nunc in eis ab omni tentatione ſe cautiùs ſollicitiùſque cuſtodit. Dies ſuos Eccleſia non amittit, quia ſeſe in hac vita vigilanter quotidie penſare non negligit, & ad omnia quæ rectè facere valeat, inertia nullà torpeſcit. Hinc eſt enim quòd de illa per Salomonem dicitur: Conſiderat ſemitas domus ſuæ, Prov. & panem otioſa non comedit. Semitas quippe domus ſuæ conſiderat; quia cunctas ſuæ conſcientiæ cogitationes ſubtiliter inveſtigat. Panem otioſa non comedit; quia hoc quòd de ſacro eloquio intelligendo perceperit, ante æterni iudicis oculos exhibendo operibus oſtendit. Mori autem dicitur; quia cum illam æternitatis contemplatio abſorbuerit, ab hac mutabilitatis ſuæ viciffitudine funditus extinguit; ut in ea jam hoc quòd acumen intimæ viſionis impediatur, ullo modo nihil vivat. Tanto enim veriùs tunc interna conſpicit, quanto cunctis exterioribus pleniùs occumbit. Hanc itaque mortem,

Vuu ij

hanc dierum plenitudinem, & in beato Job, uno scilicet membro Ecclesie, credamus factam, & in tota simul Ecclesia speremus esse faciendam: quatenus ita teneatur rei gesta Veritas, ut non evacuetur rei gerendae prophetia. Bona enim, quae de sanctorum vita cognoscimus, si veritate carent, nulla sunt: si mysteria non habent, minima. Quae ergo per Spiritum sanctum bonorum vita describitur, & per intellectum nobis spiritalem fulgeat, & tamen sensus à fide historiae non recedat: quatenus tantò ferior animus in suo intellectu permaneat, quantò hunc quasi in quodam medio constitutum, & erga futura spes, & erga praeterita fides ligat.

Quod sanctus Gregorius in his qua jam recta intentione protulit, vana gloria vel laudis humana favorem subrepsisse sibi formidat: & pro recompensatione operis postulat orationem lectoris.

CAPUT XVI.

^{26.} **E**XPLETO itaque hoc opere, ad me mihi video esse redeundum. Multum quippe mens nostra etiam cum rectè loqui conatur, extra semetipsam spargitur. Integritatem namque animi, dum cogitantur verba qualiter proferantur, quia eum trahunt extrinsecus, minuunt. Igitur à publico locutionis redeundum est ad curiam cordis: ut quasi in quodam concilio consultationis ad meipsum discernendum convocem cogitationes mentis: quatenus sibi videam, ne aut incautè mala, aut bona non bene dixerim. Tunc enim bene dicitur bonum, cum is qui dicit, soli ei à quo accepit, per id appetit placere quod dicit. Et quidem mala me aliqua etsi dixisse non invenio; tamen quia omnino non dixerim, non defendo. Bona verò si qua divinitus accipiens dixi, meo videlicet vitio minus me bene dixisse profiteor. Nam ad me intrinsecus rediens, postpositis verborum foliis, postpositis sententiarum ramis, dum ipsam subtiliter radicem meae intentionis inspicio, Deo quidem ex ea me summo opere placere voluisse cognosco: sed eidem intentioni, qua Deo

A placere studeo, furtim se, nescio quo modo, intentioni humanae laudis interferit. Quod cum jam postmodum tardeque discerno, invenio me aliter agere, quod scio me aliter inchoasse. Sic etenim saepe intentionem nostram, dum ante Dei oculos rectè incipitur, occultè subjuncta, & eam velut in itinere comprehendens, intentio humanae laudis allèquitur: sicut pro necessitate quidem cibus sumitur, sed in ipso est dum furtim gula subrepat, edendi delectatio permiscetur. Unde plerumque contingit, ut refecutionem corporis, quam salutis causam cepimus, causam voluptatis expleamus. Fatendum est igitur quòd rectam quidem intentionem nostram, quae soli Deo placere appetit, nonnumquam intentio minus recta, quae de donis Dei placere hominibus querit, insidiando comitatur. Si autem de his divinitus distinctè discutimur: quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sunt, & bona quae nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt? Sed hoc mihi operae pretium credo, quòd fraternis auribus omne quod in me lateenter ipse reprehendo, incunctanter aperio. Quia enim exponendo non celavi quod sensi; confitendo non abscondo quod patior. Per expositionem patefecerunt dona: per confessionem detego vulnera. Et quia in hoc tam magno humano genere, nec parvuli defunt, qui dictis meis debeant instrui; nec magni defunt, qui cognitae meae valeant infirmitati misereri: per haec utraque aliis fratribus quantum possum curam confero, ab aliis spero. Illis dixi exponendo quod faciunt: istis aperio confitendo quod parcant. Illis verborum medicamenta non subtraho: istis lacerationem vulnerum non abscondo. Igitur quae ut quisquis haec legerit, apud districtum iudicem solatium mihi suae orationis impendat: & omne quod in me sordidum deprehendit, fletibus diluat. Orationis autem atque expositionis virtute collata, lector meus in recompensatione me superat, si cum per me verba accipit, pro me lacrymas reddat.

SANCTI GREGORII PAPAE
Moralium Expositionum in librum B. Iob Finis.